

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна доктору педагогічних наук,
професору, професору закладу вищої освіти
Наталії Олександрівні ТКАЧОВІЙ,
майдан Свободи, 4, м. Харків, 610022

Рецензія

на дисертаційну роботу Завгороднього Дмитра Володимировича
на тему «Формування інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних
спеціальностей в умовах дистанційної освіти»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

Актуальність дослідження. Стрімкий розвиток цифрових технологій, активне поширення інформаційно-комунікаційних засобів та зростання обсягів медійного контенту актуалізують проблему формування інфомедійної грамотності сучасної молоді. В умовах цифровізації суспільства особливої значущості набуває підготовка майбутніх педагогів, здатних критично оцінювати інформацію, ефективно працювати з різними медіаресурсами, безпечно функціонувати в інформаційному просторі та формувати відповідні компетентності у здобувачів освіти.

Проблема набуває особливої актуальності в умовах поширення дистанційної освіти, яка суттєво трансформує зміст, форми та методи професійної підготовки магістрантів педагогічних спеціальностей. Використання дистанційних технологій створює значний потенціал для розвитку інфомедійної грамотності, проте практика закладів вищої освіти свідчить про недостатній рівень методичного забезпечення цього процесу та відсутність цілісних педагогічних технологій її формування.

Аналіз наукових праць засвідчує значний інтерес учених до різних аспектів інформаційної та медійної грамотності, однак проблема формування інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей в умовах дистанційної освіти залишається недостатньо розробленою як у теоретичному, так і в практичному аспектах. Потребують подальшого наукового обґрунтування структура та зміст інфомедійної грамотності майбутніх педагогів, педагогічні умови та технології її формування в цифровому освітньому середовищі.

Таким чином, актуальність дисертаційного дослідження зумовлена необхідністю подолання суперечностей між суспільним запитом на високий рівень інфомедійної грамотності майбутніх педагогів і недостатнім рівнем науково-методичного забезпечення її формування в умовах дистанційної освіти, що й визначає своєчасність, наукову та практичну значущість представленої дисертаційної роботи.

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає у комплексному розв'язанні актуальної педагогічної проблеми формування інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей в умовах дистанційної освіти. У роботі вперше теоретично обґрунтовано, розроблено та експериментально перевірено педагогічну технологію формування інфомедійної грамотності здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, що ґрунтується на поєднанні концептуально-орієнтовного, змістовно-функціонального та контрольного-коригувального блоків. Запропонована технологія забезпечує системність, послідовність і результативність освітнього процесу в умовах дистанційного навчання.

У дисертації уточнено сутність поняття «інфомедійна грамотність магістрантів педагогічних спеціальностей» як інтегративного особистісного утворення, що характеризує здатність майбутнього педагога критично сприймати, аналізувати, оцінювати, інтерпретувати та створювати інформаційні й медійні продукти в цифровому середовищі. Автором також конкретизовано структуру зазначеного феномена шляхом виокремлення

мотиваційно-спонукального, емоційно-ціннісного, інформаційно-знаннєвого та операційно-діяльнісного компонентів, визначено їх змістове наповнення та критерії сформованості.

Подальшого розвитку в дослідженні набули форми, методи й засоби формування інфомедійної грамотності в умовах дистанційної освіти, зокрема через інтеграцію цифрових платформ, інтерактивних технологій, медіатекстів і практикоорієнтованих завдань у професійну підготовку майбутніх педагогів. Важливим науковим результатом є також здійснений автором аналіз генези інфомедійної грамотності як педагогічного феномена, що дозволило простежити еволюцію підходів до її трактування та визначити сучасні тенденції розвитку в умовах цифровізації освіти.

Достовірність і наукова обґрунтованість отриманих результатів підтверджується використанням комплексу взаємодоповнювальних теоретичних, емпіричних і статистичних методів дослідження, а також позитивними результатами педагогічного експерименту, які засвідчили ефективність запропонованої педагогічної технології щодо підвищення рівня сформованості інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей.

Теоретичне значення результатів дисертаційного дослідження полягає в поглибленні сучасних наукових уявлень про сутність, структуру та механізми формування інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей в умовах дистанційної освіти. У роботі здійснено теоретичне обґрунтування педагогічної технології формування інфомедійної грамотності, уточнено зміст базових понять дослідження, визначено структурні компоненти цього феномена та критерії їх сформованості. Важливим здобутком є також систематизація наукових підходів до інтеграції інформаційної й медійної грамотності в професійну підготовку майбутніх педагогів у цифровому освітньому середовищі. Результати дослідження доповнюють теорію професійної педагогіки, цифрової освіти та

медіапедагогіки новими положеннями щодо організації підготовки здобувачів освіти в умовах дистанційного навчання.

Практичне значення дисертації визначається можливістю широкого використання розробленої та експериментально перевіреної педагогічної технології у професійній підготовці магістрантів педагогічних спеціальностей у закладах вищої освіти. Запропоновані автором методичні підходи, форми, методи й цифрові інструменти можуть бути використані для вдосконалення освітнього процесу, розроблення навчально-методичного забезпечення, оновлення змісту освітніх програм і підвищення ефективності дистанційного навчання. Практичну цінність мають також розроблені діагностичні матеріали для визначення рівня сформованості інфомедійної грамотності здобувачів освіти.

Матеріали та результати дослідження можуть бути використані у системі підготовки й підвищення кваліфікації педагогічних працівників, у процесі викладання дисциплін педагогічного спрямування, під час написання кваліфікаційних робіт, а також у подальших наукових дослідженнях, присвячених проблемам цифровізації освіти та розвитку інфомедійної компетентності майбутніх фахівців. Практична ефективність запропонованих положень підтверджується їх упровадженням в освітній процес закладів вищої освіти України.

Дисертаційне дослідження виконано на належному науково-методологічному рівні відповідно до поставленої мети, визначених завдань, об'єкта, предмета та логіки наукового пошуку. Здобувачем продемонстровано ґрунтовне оволодіння методологією педагогічного дослідження, уміння здійснювати комплексний аналіз наукових джерел, нормативно-правової бази, сучасних теоретичних концепцій і практичного досвіду з проблеми формування інфомедійної грамотності в умовах дистанційної освіти.

У роботі простежується чітка наукова логіка, послідовність викладу матеріалу та взаємозв'язок між теоретичною й експериментальною

частинами дослідження. Автором коректно визначено методологічний апарат дослідження, обґрунтовано вибір комплексу взаємодоповнювальних методів наукового пізнання, адекватних меті та завданням роботи. Використання теоретичних, емпіричних і статистичних методів забезпечило достовірність отриманих результатів та об'єктивність висновків.

Основні положення, результати та висновки дисертаційного дослідження пройшли належну апробацію в науковому середовищі. Результати роботи обговорювалися на засіданнях кафедри освітніх наук, цифрового навчання та академічного підприємництва, а згодом кафедри інноваційної педагогіки, освітніх трансформацій і лідерства Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, що свідчить про їх наукову верифікацію та фахове обговорення.

Окремі аспекти дослідження були представлені на всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях, зокрема присвячених проблемам дидактики, цифрової трансформації освіти, професійної підготовки педагогів та розвитку дистанційного навчання. Географія та тематика конференцій підтверджують актуальність дослідження, його відповідність сучасним тенденціям розвитку педагогічної науки й освіти.

Основні результати дисертації достатньо повно відображено у наукових публікаціях здобувача. За темою дослідження опубліковано 9 наукових праць, серед яких 3 одноосібні статті у фахових виданнях України та 6 публікацій апробаційного характеру у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій. Зміст публікацій відповідає темі дисертаційного дослідження, належним чином репрезентує основні наукові положення й висновки роботи та забезпечує достатній рівень висвітлення отриманих результатів у науковому просторі.

Характеристика основних положень роботи. Дисертація має логічно виважену, цілісну та науково обґрунтовану структуру, яка повною мірою відповідає меті, завданням і загальній концепції дослідження. Робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків до кожного розділу, списків

використаних джерел, загальних висновків і додатків. Така структура забезпечує послідовне розкриття проблематики дослідження – від теоретичного аналізу наукових підходів до практичної реалізації й експериментальної перевірки запропонованої педагогічної технології.

У вступі належним чином обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, гіпотезу, методи дослідження, розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення одержаних результатів. Основна частина дисертації характеризується змістовністю, логічною послідовністю викладу та взаємозв'язком між структурними компонентами дослідження. Теоретичні положення підкріплено результатами педагогічного експерименту, статистичною обробкою даних та аргументованими висновками.

У першому розділі дисертації здійснено теоретико-методологічний аналіз проблеми формування інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей в умовах дистанційної освіти. Автором проаналізовано стан розробленості проблеми у вітчизняній і зарубіжній науковій літературі, з'ясовано генезу поняття «інфомедійна грамотність», уточнено категоріально-понятійний апарат дослідження, визначено структуру та зміст інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей, а також схарактеризовано особливості дистанційної освіти як середовища її формування.

У другому розділі розкрито теоретичні засади формування інфомедійної грамотності майбутніх педагогів засобами дистанційного навчання. Обґрунтовано педагогічні умови та специфіку використання технологій дистанційної освіти у процесі професійної підготовки магістрантів педагогічних спеціальностей. Особливу увагу приділено розробленню й теоретичному обґрунтуванню педагогічної технології формування інфомедійної грамотності, визначенню її структури, змісту, етапів реалізації та основних функціональних компонентів.

У третьому розділі представлено організацію та результати педагогічного експерименту щодо перевірки ефективності розробленої педагогічної технології. Проведено діагностику рівня сформованості інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей, висвітлено процес упровадження педагогічної технології в умовах дистанційного навчання та здійснено аналіз результатів експериментальної роботи. На основі кількісного і якісного аналізу отриманих даних доведено ефективність запропонованої технології та підтверджено гіпотезу дослідження.

Дисертаційне дослідження є самостійною, завершеною та науково цілісною працею, яка має вагомое теоретичне й практичне значення. Водночас окремі положення роботи можуть бути предметом наукової дискусії та слугувати підґрунтям для подальших наукових пошуків.

1. У розділі 3 дисертації докладно проаналізовано перебіг проведення педагогічного експерименту, присвяченого перевірці ефективності розробленої й теоретично обґрунтованої педагогічної технології формування інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей в умовах дистанційної освіти. Проте в підрозділі 3.1 варто було б більш детально висвітлити питання, як здійснювався вибір магістрантів для участі в експерименті, за якими ознаками було сформовано експериментальну й контрольну групу.

2. Оскільки представлена дисертація має прикладний характер, доцільно було б підготувати методичні рекомендації з проблеми формування інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей в умовах дистанційної освіти. Це б суттєво підвищило практичну цінність результатів дослідження.

Висловлені зауваження та побажання не знижують загальної позитивної оцінки дисертації, не впливають на її наукову новизну й практичну значущість, а мають переважно рекомендаційний та дискусійний характер.

Загалом зміст дисертації, рівень її наукового опрацювання та характер отриманих результатів дають підстави стверджувати, що здобувач успішно оволодів системою теоретичних знань, умінь, навичок і компетентностей, передбачених вимогами до доктора філософії за спеціальністю 015 Професійна освіта.

Висновок. За своєю актуальністю, рівнем наукової новизни, обґрунтованістю отриманих результатів та практичним значенням дисертаційна робота Завгороднього Дмитра Володимировича відповідає галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, а її автор заслуговує присудження йому наукового ступеня доктора філософії (PhD) зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Рецензент

кандидат філологічних наук, доцент,

декан факультету іноземних мов,

доцент кафедри східних мов

та міжкультурної комунікації

факультету іноземних мов

ХНУ імені В. Н. Каразіна

Світлана ВІРОТЧЕНКО

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 14:26:14 29.05.2026

Назва файлу з підписом: Завгородній_Рецензія_Віротченко.pdf.asice
Розмір файлу з підписом: 362.9 КБ

Перевірені файли:

Назва файлу без підпису: Завгородній_Рецензія_Віротченко.pdf
Розмір файлу без підпису: 370.7 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: ВІРОТЧЕНКО СВІТЛАНА АНДРІЇВНА

П.І.Б.: ВІРОТЧЕНКО СВІТЛАНА АНДРІЇВНА

Країна: Україна

РНОКПП: 2936200683

Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 14:26:15 29.05.2026

Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"

Серійний номер: 5E984D526F82F38F040000009DBB470129673107

Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Удосконалений

Тип контейнера: Підпис та дані в архіві (розширений) (ASiC-E)

Формат підпису: З повними даними для перевірки (XAdES-B-LT)

Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2026.04.06 13:00

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна доктору педагогічних наук,
професору, професору закладу вищої освіти
Наталії Олександрівні ТКАЧОВІЙ,
майдан Свободи, 4, м. Харків, 610022

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію Дмитра Володимировича Завгороднього на тему:

«Формування інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей в умовах дистанційної освіти» на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

Актуальність теми дослідження. Стрімкий розвиток цифрових технологій, активне поширення онлайн-комунікації та трансформація освітнього простору в умовах цифровізації суспільства зумовлюють необхідність формування в майбутніх педагогів високого рівня інфомедійної грамотності. Особливої актуальності ця проблема набуває в умовах дистанційної освіти, коли значна частина професійної підготовки здійснюється за допомогою цифрових платформ, електронних ресурсів та медіаконтенту.

Сучасний педагог має володіти не лише фаховими знаннями, а й уміннями критично аналізувати інформацію, протидіяти дезінформації, безпечно й ефективно використовувати медіаресурси у професійній діяльності. У зв'язку з цим проблема формування інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей набуває особливої ваги, оскільки від рівня їхньої підготовки залежить якість освітнього процесу та формування медіакультури здобувачів освіти.

Незважаючи на наявність окремих наукових праць, присвячених питанням медіаосвіти, цифрової компетентності та професійної підготовки майбутніх педагогів, проблема формування інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей в умовах дистанційної освіти потребує

подальшого комплексного наукового осмислення. Це зумовлює необхідність ґрунтовного аналізу педагогічних умов, методичних підходів, освітніх технологій і практик, що забезпечують ефективне формування інфомедійної грамотності в системі сучасної вищої освіти.

Отже, тема дисертаційного дослідження Дмитра Володимировича Завгороднього є своєчасною, актуальною та суспільно значущою, має важливе теоретичне й практичне значення для вдосконалення професійної підготовки майбутніх педагогів у закладах вищої освіти України.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному розв'язанні актуальної проблеми формування інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей в умовах дистанційної освіти. У дисертації вперше розроблено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічну технологію формування інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей, яка охоплює взаємопов'язані блоки (концептуально-орієнтовний, змістовно-функціональний і контрольнo-коригувальний) та забезпечує цілісність освітнього процесу в умовах дистанційного навчання.

Автором уточнено сутність поняття «інфомедійна грамотність магістрантів педагогічних спеціальностей», визначено її структурні компоненти та змістове наповнення, що дало змогу поглибити наукові уявлення про особливості професійної підготовки майбутніх педагогів у сучасному цифровому освітньому середовищі.

Заслужують на увагу положення дисертації щодо розвитку форм і методів формування інфомедійної грамотності в умовах дистанційної освіти, а також результати дослідження генези інфомедійної грамотності як педагогічного феномена. Це суттєво розширює теоретико-методологічні засади професійної освіти та створює підґрунтя для подальших наукових розвідок у зазначеному напрямі. Отримані результати характеризуються науковою обґрунтованістю, практичною цінністю та мають значення для розвитку теорії й методики професійної освіти.

Практичне значення дослідження полягає у можливості впровадження розробленої та експериментально перевіреної педагогічної технології формування інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей в умовах дистанційної освіти в діяльність закладів вищої освіти.

Запропоновані автором методичні підходи, форми та методи можуть бути використані для вдосконалення професійної підготовки майбутніх педагогів в умовах цифрового освітнього середовища.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, Ізмаїльського державного гуманітарного університету та Рівненського державного гуманітарного університету, що підтверджує їх практичну цінність і актуальність.

Матеріали дисертації можуть бути використані викладачами закладів вищої освіти у професійній діяльності, а також під час розроблення навчально-методичних матеріалів і виконання наукових досліджень.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Базові положення та результати наукового пошуку здобувача ступеню, висновки та рекомендації, які викладені у роботі, мають суттєве теоретичне обґрунтування, послідовно та коректно викладені, логічно узгоджуються із загальною метою та завданням дослідження. Цей матеріал вперше висвітлюється в науковому полі України.

Джерельна база, що використовується у дослідженні, є обширною та різноманітною, що забезпечує всебічну та об'єктивну систематизацію інформації. Такий підхід дозволяє не лише детально проаналізувати існуючі наукові праці, а й врахувати різні аспекти проблеми, що досліджується, що в свою чергу сприяє глибшому розумінню та формуванню виважених висновків.

Достовірність отриманих в дисертації результатів підтверджується відповідною узгодженістю об'єкту і предмету метою дослідження, методологію наукового пошуку, збалансованим вибором теоретичного та практичного матеріалу, обґрунтованістю проміжних та фінальних висновків.

Дослідження характеризується належним рівнем виконання поставлених наукових завдань, логічною структурованістю та цілісністю наукового пошуку.

Автором послідовно реалізовано всі етапи дослідження: від теоретичного аналізу проблеми та уточнення категоріально-понятійного апарату до розроблення, апробації й експериментальної перевірки педагогічної технології формування інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей.

Характеристика основних положень роботи. Робота містить вступ, три розділи, висновки до розділів, загальні висновки, списки використаних джерел до кожного розділу, додатків.

У першому розділі дисертації автор здійснює теоретико-методологічний аналіз проблеми формування інфомедійної грамотності майбутніх педагогів. Зокрема, розкрито генезу поняття «інфомедійна грамотність», проаналізовано сучасні наукові підходи до його трактування. Значну увагу приділено уточненню категоріально-понятійного апарату дослідження, визначенню сутності, структури та змісту інфомедійної грамотності в контексті професійної підготовки магістрантів педагогічних спеціальностей. Автором охарактеризовано структурні компоненти інфомедійної грамотності, визначено їх змістове наповнення та роль у професійній діяльності сучасного педагога.

На основі аналізу документів ЮНЕСКО, Концепції впровадження медіаосвіти в Україні та праць сучасних науковців дисертант обґрунтовує інфомедійну грамотність як комплексне інтегративне утворення, що охоплює інформаційну, медійну, цифрову та ІКТ-грамотність, критичне мислення, цифрову безпеку, фактчекінг, соціальну толерантність, креативність і здатність до відповідальної комунікації в цифровому середовищі. Автор акцентує увагу на необхідності формування в майбутніх педагогів умінь критичного аналізу медіаконтенту, протидії дезінформації, безпечної роботи в цифровому просторі та ефективного використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності.

Перший розділ створює належне теоретичне підґрунтя для подальшого обґрунтування педагогічної технології формування інфомедійної грамотності в умовах дистанційної освіти.

У другому розділі дисертації автор зосереджує увагу на дослідженні специфіки формування інфомедійної грамотності майбутніх педагогів засобами дистанційного навчання. У розділі проаналізовано можливості сучасних технологій дистанційної освіти для розвитку інфомедійної грамотності магістрантів, визначено педагогічні умови та принципи організації такого процесу. Значну увагу приділено теоретичному обґрунтуванню авторської педагогічної технології формування інфомедійної грамотності, розкрито її структуру, змістові компоненти, етапи реалізації, методи, форми та засоби навчання. Автор аргументовано доводить доцільність комплексного використання цифрових освітніх ресурсів, інтерактивних методів і технологій дистанційного навчання для розвитку критичного мислення, навичок аналізу медіаконтенту та ефективної професійної комунікації майбутніх педагогів.

Дисертантом проаналізовано основні переваги дистанційної освіти, зокрема її гнучкість, глобальну доступність, мобільність, персоналізований підхід, можливість використання сучасних цифрових технологій, інтерактивних форм навчання та широкого спектра електронних освітніх ресурсів. Автор акцентує увагу на зміні ролі викладача й здобувача освіти в умовах дистанційного навчання, необхідності розвитку навичок самоорганізації, самодисципліни, критичного мислення та ефективної цифрової комунікації.

Поряд із перевагами дистанційної освіти автором проаналізовано й основні труднощі її реалізації. Зокрема, акцентовано увагу на необхідності високого рівня мотивації, самоорганізації та самодисципліни здобувачів освіти, недостатній сформованості цифрових компетентностей окремих учасників освітнього процесу, відсутності належного рівня цифровізації та науково обґрунтованої стратегії розвитку дистанційної освіти в Україні. Автор також звертає увагу на обмеженість дистанційного формату щодо формування окремих практичних професійних навичок і дефіцит безпосередньої міжособистісної комунікації, що впливає на ефективність професійної підготовки майбутніх фахівців.

Значну увагу приділено теоретичному обґрунтуванню педагогічної технології формування інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних

спеціальностей в умовах дистанційної освіти, визначенню її концептуальних засад, структурних компонентів та особливостей реалізації в освітньому процесі.

На основі аналізу наукової літератури дисертант розкриває сутність поняття «педагогічна технологія», узагальнює сучасні підходи до його трактування та підкреслює значення технологізації освітнього процесу як важливого чинника підвищення якості професійної підготовки майбутніх педагогів. Акцентовано увагу на взаємозв'язку педагогічної технології з цілями, змістом, методами, формами та засобами навчання, а також на її спрямованості на досягнення прогнозованих результатів освітньої діяльності.

У результаті теоретичного аналізу дисертантом визначено ключові методологічні вимоги до науково обґрунтованої педагогічної технології, зокрема її концептуальність, системність, керованість, інноваційність, ефективність, відтворюваність, процесуальність, антропоцентризм, проєктованість і результативність. Підкреслено, що дотримання цих принципів забезпечує цілісність, наукову обґрунтованість і практичну ефективність педагогічної технології, а також її адаптивність до умов освітнього процесу.

Окрім цього, у дисертації розкрито ієрархічні рівні педагогічної технології: загальнопедагогічний (як цілісна педагогічна система), частково-методичний (як сукупність методів і засобів реалізації змісту окремої дисципліни або освітнього процесу) та локальний (як технологія реалізації окремих дидактичних завдань і освітніх операцій), що дозволяє розглядати педагогічну технологію як багаторівневе та структурно складне явище.

У третьому розділі дисертації здійснено теоретичне обґрунтування та експериментальну перевірку педагогічної технології формування інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей в умовах дистанційної освіти. Встановлено, що запропонована технологія структурована на три взаємопов'язані блоки: концептуально-орієнтовний, змістовно-функціональний та контроль-коригувальний. Перший блок визначає мету, завдання, науково-методологічні підходи та принципи реалізації процесу формування інфомедійної грамотності; другий охоплює зміст, засоби, методи, форми та

етапи формування інфомедійної грамотності; третій передбачає критерії, показники, рівні сформованості та діагностичний інструментарій для оцінювання результатів.

Зазначено, що реалізація технології здійснювалася поетапно. На кожному етапі застосовувалися відповідні цифрові ресурси, освітні платформи та методи дистанційного навчання, зокрема Zoom, Google Meet, Padlet, Moodle, Microsoft OneDrive, Google Docs, Miro, а також онлайн-лекції, вебінари, вебквести та кейси. Результати експерименту засвідчили більш суттєві позитивні зміни в рівнях сформованості інфомедійної грамотності в експериментальній групі порівняно з контрольною, що підтверджує ефективність розробленої педагогічної технології.

Повнота викладення результатів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора. Автором презентовано та апробовано результати досліджень за темою в 9 наукових публікаціях: із них – 4 одноосібні статті в наукових фахових виданнях України, 5 тези доповідей у збірниках матеріалів науково практичних конференцій.

Загалом позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження, вважаємо за необхідне висловити деякі зауваження рекомендаційного характеру:

1. У підрозділі 1.1. дисертації глибоко проаналізовано генезу поняття інфомедійної грамотності в зарубіжній науковій думці. Проте вважаю, що в цьому підрозділі слід було висвітлити історію розвитку цього поняття не тільки за кордоном, але й у вітчизняній науковій літературі.

2. У дисертації варто було б розкрити важливість дотримання магістрантами педагогічних спеціальностей під час створення медіаконтенту норм цифрової етики.

Висновок. Дисертаційне дослідження Дмитра Завгороднього на тему «Формування інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей в умовах дистанційної освіти» є самостійним і завершеним науковим дослідженням на правах рукопису, яке виконано здобувачем особисто за актуальною темою з використанням адекватних методів наукового пошуку. Робота характеризується єдністю змісту, містить нові науково

обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень, які мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, свідчать про особистий внесок здобувача в науку та достатньо повно оприлюднені в наукових працях здобувача. За своєю актуальністю, науковою новизною отриманих результатів, теоретичним і практичним значенням дисертація відповідає спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) та вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019) та пп. 6, 7 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а Дмитро Завгородній заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 015 Професійна освіта.

Рецензент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської філології
та методики викладання іноземних мов
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна

Анна КОТОВА

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 23:33:13 30.05.2026

Назва файлу з підписом: Завгородній_дисертація_рецензія.pdf.asice
Розмір файлу з підписом: 11.7 МБ

Перевірені файли:

Назва файлу без підпису: Завгородній_дисертація_рецензія.pdf
Розмір файлу без підпису: 11.7 МБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: КОТОВА АННА ВОЛОДИМИРІВНА

П.І.Б.: КОТОВА АННА ВОЛОДИМИРІВНА

Країна: Україна

РНОКПП: 2925219804

Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 23:33:11
30.05.2026

Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"

Серійний номер: 5E984D526F82F38F040000009AA9880165D8A007

Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Удосконалений

Тип контейнера: Підпис та дані в одному файлі (CADES enveloped)

Формат підпису: З повними даними для перевірки (CADES-X Long)

Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2026.04.06 13:00

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна доктору педагогічних
наук, професору, професору закладу вищої
освіти Наталії Олександрівні ТКАЧОВІЙ,
майдан Свободи, 4, м. Харків, 610022

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора
Петренко Лесі Миколаївни про дисертаційну роботу
Завгороднього Дмитра Володимировича «Формування інфомедійної
грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей в умовах дистанційної
освіти», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

1. Актуальність теми дисертаційного дослідження

Актуальність проблеми формування інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей зумовлена стрімким розвитком інформаційного суспільства, активною цифровізацією освіти та зростанням ролі інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності сучасного викладача. Сучасні умови впровадження дистанційної освіти у вищій школі значно розширили використання цифрових платформ, онлайн навчальних ресурсів, соціальних мереж та медійних інтернет-ресурсів, що вимагає від освітян прояву медіакультури, критичного мислення та здатності безпечно працювати з інформацією. Слід також відзначити, що в цифровому просторі педагоги щоденно стикаються з великими обсягами нової інформації, яка може включати фейки, маніпулятивні повідомлення, дезінформацію та різного виду кіберризика, тому сформованість навичок критичного аналізу медіатекстів та оцінювання достовірності інформаційних джерел сьогодні стає важливим складником їхньої професійної компетентності. У світлі цього формування інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей є важливим напрямом їхньої професійної підготовки.

Нагальність досліджуваної проблеми посилюється наявністю суперечностей між: соціальним запитом на високу сформованість

інфомедійної грамотності педагогів та відсутністю цілісної концепції її формування в цифровому просторі; значним педагогічним потенціалом дистанційного навчання щодо формування інфомедійної грамотності здобувачів педагогічних спеціальностей та недостатньою реалізацією цього потенціалу на практиці; необхідністю цілеспрямованого формування інфомедійної грамотності в магістрантів педагогічних спеціальностей в умовах дистанційного навчання та відсутністю програмно-методичного забезпечення цього процесу.

2. Зв'язок теми дисертаційної роботи з науковими планами, програмами, фундаментальними та прикладними дослідженнями

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до наукової теми кафедри освітніх наук, цифрового навчання та академічного підприємництва Навчально-наукового інституту міжнародної освіти, з 1 вересня 2025 року – кафедри інноваційної педагогіки, освітніх трансформацій і лідерства Навчально-наукового інституту «Академія вчительства» «Науково-методичне забезпечення якості середньої та вищої освіти в умовах цифровізації суспільства» (державний реєстраційний номер 0125U001676).

3. Наукова новизна результатів дисертації (теоретичних та/або експериментальних)

Наукова новизна результатів дослідження визначається тим, що в дисертації наведено теоретичне узагальнення та практичне розв'язання проблеми формування інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей в умовах дистанційної освіти. Найбільш значущим науковим доробком дисертанта є те, що в представленій дисертації вперше розроблено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічну технологію формування інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей в умовах дистанційної освіти, що включає концептуально-орієнтовний, змістовно-функціональний та контрольно-коригувальний блоки.

Так, перший блок системи включає загальну мету та часткові цілі, науково-методичні підходи до проведення наукового пошуку, загальні та

специфічні принципи реалізації процесу формування інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей в умовах дистанційної освіти. Другий блок розробленої технології формування інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей в умовах дистанційної освіти включає структурні компоненти та зміст сформованості інфомедійної грамотності магістрантів-педагогів, засоби, методи, форми та етапи реалізації зазначеного процесу. Третій блок розробленої технології включав критерії та показники, рівні сформованості (творчий, конструктивний та репродуктивний) інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей, відповідний діагностичний інструментарій.

Не викликає заперечень наведене в дисертації визначення поняття інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей як особистісного утворення, що забезпечує здатність людини приймати обґрунтовані рішення на основі їх опрацювання й аналізу, а також створювати та розповсюджувати авторські інформаційні та медійні повідомлення. Заслуговує на схвалення чітке виокремлення структурних компонентів (мотиваційно-спонукальний, емоційно-ціннісний, інформаційно-знаннєвий, операційно-діяльнісний) зазначеного особистісного феномена та аналіз їх змістового наповнення. У науковій роботі також схарактеризовано форми й методи формування інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей в умовах дистанційної освіти, з'ясовано генезу інфомедійної грамотності як педагогічного феномена.

4. Теоретичне і практичне значення результатів дисертаційного дослідження

Теоретичне значення одержаних результатів дослідження полягає в суттєвому доповненні теоретичних засад педагогіки щодо розв'язання проблеми формування інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей в умовах дистанційної освіти. Зокрема, значущість результатів полягає у визначенні теоретичної бази дослідження, у тому числі основних положень таких науково-методичних підходів: технологічного

(орієнтує викладачів на забезпечення технологічної організації педагогічного процесу, що чітко регламентує всі його стадії та аспекти), компетентнісного (визначає пріоритетом здатність успішно розв'язувати типові та нестандартні проблеми) і герменевтичного (спрямований на забезпечення розуміння людиною представленого тексту, що передбачає розкриття його невиражених експліцитно сенсів та рух від розуміння частин до прогнозування змісту цілого й навпаки). Також виокремлено загальні (науковості, системності й систематичності, активності, наочності, доступності, зв'язку із життям) та специфічні (професійно-педагогічної спрямованості, стандартизованості, гнучкості, діагностичності, інформаційної достовірності) принципи реалізації процесу формування інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей в умовах дистанційної освіти.

Результати дослідження мають практичну значущість, що полягають у можливості реалізації розробленої, теоретично обґрунтованої та експериментально перевіреної педагогічної технології формування інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей в умовах дистанційної освіти в інших закладах вищої освіти.

Висновки, теоретичні положення, створені за результатами дослідження методичні доробки можуть стати в пригоді викладачам ЗВО у професійній діяльності, для укладання навчальної та навчально-методичної літератури, а також здобувачам освіти при написанні бакалаврських і магістерських робіт.

5. Наукова обґрунтованість результатів дослідження, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

У дисертації запропоновано нове розв'язання проблеми формування інфомедійної грамотності магістрів в умовах дистанційного навчання. Дисертація є самостійною науковою працею, у якій представлено теоретичні та практичні авторські доробки, які уможливили розв'язання поставлених завдань дослідження. Основні теоретичні положення сформульовані на основі опрацювання здобувачем 228 наукових джерел, із них 80 найменувань – іноземними мовами. Це стало надійним підґрунтям для визначення власного

бачення шляхів розв'язання досліджуваної проблеми, формулювання аргументованих і переконливих висновків та методичних рекомендацій.

Вважаю, що зміст дисертаційної роботи має високий науково-методичний рівень, а отримані результати відрізняються вагомою теоретичною та практичною цінністю. Науковий пошук відбувався з опорою на комплекс сучасних теоретичних та емпіричних методів. Результати пройшли якісну апробацію. Їх достовірність підтверджена методами математичної статистики.

6. Апробація результатів дисертації. Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових публікаціях

Основні положення й висновки дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри освітніх наук, цифрового навчання та академічного підприємництва Навчально-наукового інституту міжнародної освіти, з 1 вересня 2025 року – кафедри інноваційної педагогіки, освітніх трансформацій і лідерства Навчально-наукового інституту «Академія вчительства» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна та представлено на різного рівня науково-практичних конференціях та семінарах у Києві (2024, 2025), Болоньї (2024); Харкові (2025).

Зміст, ключові положення й результати дисертаційної роботи належним чином висвітлено в 9 наукових працях, серед яких 3 одноосібні статті у фахових виданнях України, 6 публікацій, у яких додатково представлено наукові результати дисертації. Кількість, обсяг та зміст друкованих праць відповідають вимогам МОН України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Фактів, які б свідчили про наявність плагіату в тексті дисертації, не виявлено.

8. Структура та зміст дисертації, її самостійність, завершеність, відповідність вимогам щодо оформлення й обсягу

Структура дисертації Д. Завгороднього відрізняється чіткістю та логічністю. Наукова робота складається з анотацій українською та

англійською мовами, списку публікацій здобувача, вступу, трьох розділів, висновків до розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У вступі дисертантом аргументовано доведено актуальність теми дослідження, відзначено наукові напрацювання щодо вирішення порушеної проблеми й суперечності, що потребують розв'язання, відбито зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, визначено мету й основні завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження, наукову новизну та практичне значення отриманих результатів.

У першому розділі дисертації «Формування інфомедійної грамотності магістрантів-педагогів як наукова проблема» розкрито генезу поняття інфомедійної грамотності, визначено категоріально-понятійне поле дослідження, проаналізовано змістове наповнення структурних компонентів інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей.

Під час проведення дослідження дисертантом з'ясовано, що генеза інфомедійної грамотності пов'язана з витокami двох понять – інформаційної та медійної грамотності, які завжди були тісно пов'язані між собою. Також встановлено, що термін «медіаграмотність» уперше було використано в 1955 році професором Л. Форсдейлом. Аналіз генези інфомедійної грамотності дає змогу більш чітко усвідомити сутність цього феномена в сучасному розумінні.

Заслуговує на схвалення те, що для коректного тлумачення поняття інфомедійної грамотності в дисертації спочатку було чітко визначено такі поняття: «інформація», «знання», «дані», «грамотність», «інформаційна грамотність», «медіа», «медійна грамотність». Дисертантом зроблено слушний висновок про те, що інфомедійна грамотність забезпечує здатність людини як користувача та творця інформації і медіаконтенту приймати обґрунтовані рішення на основі їх опрацювання та аналізу, а також створювати й розповсюджувати нові інформаційні та медійні повідомлення на основі дотримання правових та етичних вимог. У першому підрозділі також обґрунтовано, що зазначене особистісне утворення включає мотиваційно-

спонукальний, емоційно-ціннісний, інформаційно-знанневий та операційно-діяльнісний структурні компоненти.

У другому розділі дисертації «Теоретичні питання формування інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей в умовах дистанційної освіти» розкрито специфіку формування інфомедійної грамотності майбутніх педагогів засобами технологій дистанційної освіти, теоретично обґрунтовано педагогічну технологію формування інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей в умовах дистанційної освіти.

Так, позитивної оцінки заслуговує чітке визначення дисертантом у підрозділі основних переваг (гнучкість, адаптивність, глобальна доступність, використання спеціальних технологій та засобів навчання, широкий вибір навчальних матеріалів, легкий доступ до них, спеціалізований контроль якості освіти тощо) та недоліків (низька мотивація, потреба в самодисципліні здобувачів освіти; відсутність в Україні чітко визначеної та науково обґрунтованої стратегії здійснення дистанційної освіти тощо) дистанційної освіти.

У дисертаційній роботі також чітко схарактеризовано технічне забезпечення цієї форми освіти, яка поєднує апаратні засоби, інформаційно-комунікаційне забезпечення з пропускнуою здатністю каналів, що гарантує цілодобовий доступ суб'єктів дистанційного навчання до електронних освітніх ресурсів, а також ліцензійне або побудоване на програмних продуктах із відкритими кодами програмне забезпечення.

Вагомим науковим доробком дисертанта є розробка й теоретичне обґрунтування педагогічної технології формування інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей в умовах дистанційної освіти, що включає три описані вище блоки: концептуально-орієнтовний, змістовно-функціональний та контрольний-коригувальний.

У третьому розділі дисертації «Експериментальна перевірка педагогічної технології формування інфомедійної грамотності магістрантів

педагогічних спеціальностей в умовах дистанційної освіти» проаналізовано процедуру діагностування рівня сформованості інфомедійної грамотності магістрантів-педагогів, схарактеризовано реалізацію педагогічної технології формування інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей в умовах дистанційного навчання, проаналізовано результати проведеного експерименту.

Для перевірки ефективності розробленої технології використовувалися раніше визначені критерії (мотиваційно-пізнавальний, ціннісно-чуттєвий, когнітивно-ресурсний, дієво-практичний) та показники, рівні сформованості інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей (творчий, конструктивний та репродуктивний). Отримані результати експерименту підтвердили ефективність розробленої педагогічної технології формування інфомедійної грамотності. Достовірність результатів доведена методами математичної статистики.

7. Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Відзначаючи вагомі наукові доробки дисертанта, доцільно водночас звернути увагу на деякі дискусійні питання та недоліки:

1. У підрозділі 2.2 докладно проаналізовано точки зору багатьох науковців щодо визначення поняття дистанційної освіти та аналізу її характерних ознак. Проте цей матеріал не завжди супроводжується авторською оцінкою.

2. Вважаю, що проведене дослідження набуло б більшої наукової цінності, якщо б дисертант представив у своїй науковій праці аналіз актуального вітчизняного й зарубіжного досвіду формування інфомедійної грамотності майбутніх педагогів в умовах дистанційної освіти.

3. В експериментальній частині дисертації проаналізовано різні цифрові сервіси, платформи, мультимедійні засоби, які застосовувалися для формування інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей в умовах дистанційної освіти. Водночас для досягнення поставленої мети слід було б більше уваги приділити розкриттю можливостей

використання соціальних мереж, блогів та влогів, які активно використовують сучасні викладачі в професійній роботі.

Зазначимо, що висловлені зауваження загалом не знижують теоретичну та практичну значущість проведеного дослідження.

8. Загальний висновок про рівень набуття здобувачем теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей

Представлена дисертація на тему «Формування інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей в умовах дистанційної освіти» є завершеним самостійним науковим дослідженням з актуальної педагогічної проблеми. Дисертаційна робота відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 341 від 21.03.2022 р., № 502 від 19.05.2023 р. та № 507 від 03.05.2024 р.) та Наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019 р.), а її автор – Завгородній Дмитро Володимирович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри загальної педагогіки та андрагогіки
Полтавського національного
педагогічного університету

імені В.Г.Короленка

Леся ПЕТРЕНКО

З <u>Талією Леся Петренко</u>
Засідачкою
Помічник керівника з кадрової та організаційної роботи
Інна ВАЖЕНІНА

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 10:27:51 01.06.2026

Назва файлу з підписом: Відгук Петренко Л.М..pdf.asice
Розмір файлу з підписом: 377.3 КБ

Перевірені файли:
Назва файлу без підпису: Відгук Петренко Л.М..pdf
Розмір файлу без підпису: 381.1 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: ПЕТРЕНКО ЛЕСЯ МИКОЛАЇВНА
П.І.Б.: ПЕТРЕНКО ЛЕСЯ МИКОЛАЇВНА
Країна: Україна
РНОКПП: 2719915682
Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА
Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 10:27:48
01.06.2026
Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"
Серійний номер: 5E984D526F82F38F0400000007AB3C0129257207
Алгоритм підпису: ДСТУ 4145
Тип підпису: Удосконалений
Тип контейнера: Підпис та дані в архіві (розширений) (ASiC-E)
Формат підпису: З повними даними для перевірки (XAdES-B-LT)
Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2026.04.06 13:00

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна доктору педагогічних
наук, професору, професору закладу вищої
освіти Наталії Олександрівні ТКАЧОВІЙ,
майдан Свободи, 4, м. Харків, 610022

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора
Харківської Алли Анатоліївни про дисертаційну роботу
Завгороднього Дмитра Володимировича «Формування інфомедійної
грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей в умовах дистанційної
освіти», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

1. Актуальність теми дисертаційного дослідження, її зв'язок із науковими програмами, планами, темами

Сучасний інформаційний простір характеризується стрімким зростанням обсягів цифрової інформації, активним розвитком соціальних мереж, онлайн-медіа та технологій штучного інтелекту, що суттєво впливає на процес професійної підготовки майбутніх педагогів. У таких умовах значно зростає актуальність проблеми формування інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей як важливої складової їхньої професійної компетентності.

Нагальність дослідження посилюється також тим, що дистанційна освіта зайняла провідне місце у вищій школі. Навчальна діяльність студентів дедалі більше здійснюється в цифровому середовищі, де майбутні педагоги постійно взаємодіють із різноманітними інформаційними ресурсами, медіатекстами, онлайн-платформами та цифровими комунікаціями. За таких умов особливо важливими стають вміння освітян критично аналізувати інформацію, перевіряти достовірність джерел, протидіяти маніпулятивному впливу медіа, розпізнавати фейки та безпечно використовувати цифровий контент. Тому проблема формування інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних

спеціальностей в умовах дистанційної освіти набуває сьогодні особливої актуальності та вимагає невідкладного розв'язання.

Напрямок дисертаційного дослідження відповідає темі «Науково-методичне забезпечення якості середньої та вищої освіти в умовах цифровізації суспільства» (державний реєстраційний номер 0125U001676), яка є складником комплексної програми науково-дослідної роботи кафедри освітніх наук, цифрового навчання та академічного підприємництва Навчально-наукового інституту міжнародної освіти, з 1 вересня 2025 року – кафедри інноваційної педагогіки, освітніх трансформацій і лідерства Навчально-наукового інституту «Академія вчительства».

2. Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації

На основі аналізу дисертації було визначено основні наукові доробки дисертанта. Серед найвагоміших результатів проведеного наукового пошуку слід насамперед відзначити такі:

- уперше розроблено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічну технологію формування інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей в умовах дистанційної освіти;

- уточнено авторське розуміння суті інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей, змістового наповнення її структурних компонентів;

- забезпечено подальший розвиток форм і методів формування інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей в умовах дистанційної освіти;

- з'ясовано генезу інфомедійної грамотності як педагогічного феномена.

3. Теоретичне і практичне значення результатів дослідження

Результати проведеного наукового пошуку мають вагоме теоретичне значення, адже сформульовані автором наукові положення ґрунтуються на основі глибокого аналізу широкого масиву різного виду наукових джерел. Зокрема, автором уточнено тлумачення таких ключових понять дослідження,

як «інформація», «грамотність», «інформаційна грамотність», «медійна грамотність», що стало теоретичним підґрунтям для коректного визначення провідного поняття дослідження – «інфомедійна грамотність».

Отримані результати дослідження мають також практичну значущість, що полягає в можливості реалізації розробленої, теоретично обґрунтованої та експериментально перевіреної педагогічної технології формування інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей в умовах дистанційної освіти в інших закладах вищої освіти.

Висновки, теоретичні положення, створені за результатами дослідження методичні доробки стануть у пригоді викладачам у професійній діяльності, для укладання підручників і навчально-методичних посібників, а також здобувачам освіти при написанні бакалаврських і магістерських робіт.

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Аналіз змісту дисертаційної роботи свідчить про належний рівень обґрунтованості концептуальних ідей та теоретичних положень здобувача, сформованих на основі опрацювання й систематизації широкого масиву наукових джерел. Обґрунтованість і достовірність сформульованих висновків та рекомендації дисертанта забезпечується використанням комплексу загальнонаукових, емпіричних і статистичних методів. Автор дисертації чітко визначив теми, мету, завдання, методи дослідження, які повністю узгоджуються між собою. Зміст роботи характеризується логічністю та послідовно розкриває процес виконання поставлених завдань. Висновки підтверджують, що всі завдання дослідження повністю виконані.

Висновки і рекомендації, що виносяться на захист, пройшли належну апробацію на 5 Міжнародних науково-практичних конференціях в Києві (2024, 2025), Харкові (2025) та Болонії (2024), а також на науково-практичному семінарі в Києва (2025), на засіданнях кафедри освітніх наук, цифрового навчання та академічного підприємництва Навчально-наукового інституту міжнародної освіти, з 1 вересня 2025 року – кафедри інноваційної

педагогіки, освітніх трансформацій і лідерства Навчально-наукового інституту «Академія вчителів» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

5. Структура та зміст дисертації, її самостійність, завершеність, відповідність вимогам щодо обсягу й оформлення

Аналіз представленої дисертаційної роботи засвідчує, що вона має чітку структуру. Вона складається з анотацій, вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел до кожного розділу та додатків.

Так, у вступі розкрито актуальність досліджуваної проблеми, визначено науковий апарат дослідження, усі елементи якого повністю узгоджуються між собою, окреслено експериментальну базу дослідження, висвітлено наукову новизну і практичне значення одержаних результатів, представлено інформацію щодо впровадження й апробації результатів дослідження.

У першому розділі, присвяченому аналізу наукової проблеми формування інфомедійної грамотності магістрантів-педагогів, представлено генезу поняття інфомедійної грамотності, розкрито категоріально-понятійне поле дослідження, визначено змістове наповнення структурних компонентів інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей.

Зокрема, дисертантом з'ясовано, що поняття «інфомедійна грамотність» є продуктом розвитку інформаційного суспільства та водночас життєво важливою для кожного його члена особистісною якістю. Також визначено, що розуміння сутності понять «інформаційна грамотність» та «медійна грамотність» змінювалося під впливом появи нових джерел інформації та видів медіа. Поступове зближення цих феноменів за змістом зумовили доцільність введення нового поняття «медійна та інформаційна грамотність» (с. 37).

У дисертації чітко розкрито авторське розуміння ключових понять дослідження, що стало міцним підґрунтям для коректного визначення сутності

інфомедійної грамотності як особистісного утворення, що забезпечує здатність людини приймати обґрунтовані рішення на основі їх опрацювання й аналізу, а також створювати й розповсюджувати авторські інформаційні та медійні повідомлення (с. 62, 63). Викликає на схвалення чітке виокремлення структурних компонентів (мотиваційно-спонукальний, емоційно-ціннісний, інформаційно-знаннєвий та операційно-діяльнісний) зазначеного феномена, а також аналіз змістового наповнення кожного з цих компонентів (с. 80).

У другому розділі, присвяченому висвітленню теоретичних питань формування інфомедійної грамотності магістрантів-педагогів в умовах дистанційної освіти, розкрито специфіку формування цієї грамотності засобами технологій дистанційного навчання, а також теоретичне обґрунтовано педагогічну технологію формування інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей в умовах дистанційної освіти.

Як слушно відзначається в дисертаційній роботі, магістрантів-педагогів слід залучати до різних видів навчальної, навчально-дослідної та науково-дослідної діяльності (наприклад, створення проєктів, проведення педагогічних експериментів тощо), пов'язаної з опануванням інфомедійної грамотності. Автором наукової роботи також зроблено висновок про необхідність забезпечення оволодіння майбутніми педагогами знаннями та вміннями, необхідними для ефективного формування інфомедійної грамотності у здобувачів освіти (с. 120, 121).

Значущим науковим доробком дисертанта є теоретичне обґрунтування в підрозділі 2.2 педагогічної технології формування інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей в умовах дистанційної освіти. Ця технологія містить три блоки: концептуально-орієнтовний, змістовно-функціональний та контрольний-коригувальний. Так, перший блок системи включає загальну мету та часткові цілі, науково-методичні підходи до проведення наукового пошуку, загальні та специфічні принципи реалізації процесу формування інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних

спеціальностей в умовах дистанційної освіти. Другий (змістовно-функціональний) блок розробленої технології включає визначені структурні компоненти та зміст сформованості інфомедійної грамотності магістрантів-педагогів, засоби, методи, форми та етапи реалізації зазначеного процесу. Зокрема, запропонована технологія впроваджується за такими етапами: мотиваційно-аксіологічний, інформаційно-когнітивний, функціонально-практичний та рефлексивно-оцінювальний. Третій контрольнo-коригувальний блок розробленої технології включає такі компоненти: критерії, показники, рівні сформованості інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей в умовах дистанційної освіти, діагностичний інструментарій, а також очікуваний результат упровадження зазначеної технології.

У розділі 3, присвяченого експериментальній перевірці педагогічної технології формування інфомедійної грамотності, проаналізовано процедуру діагностики рівня сформованості інфомедійної грамотності магістрантів-педагогів, схарактеризовано процес реалізації педагогічної технології формування в них інфомедійної грамотності в умовах дистанційної освіти, а також проаналізовано результати проведеного експерименту.

Отримані результати експерименту підтвердили ефективність розробленої педагогічної технології формування інфомедійної грамотності. Так, в експериментальній групі кількість осіб із творчим рівнем сформованості інфомедійної грамотності зросла на 15,1 %, у контрольній – на 5,7 %. Кількість магістрантів із репродуктивним рівнем сформованості інфомедійної грамотності в експериментальній групі зменшилася на 18,8 %, у контрольній – на 5,9 %. Достовірність отриманих результатів була підтверджена методами математичної статистики. На основі викладеного вище зроблено загальний висновок про те, що реалізація розробленої технології формування інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей в умовах дистанційної освіти дійсно забезпечує суттєві позитивні зміни в стані сформованості цього особистісного феномена (с. 199, 200).

6. Повнота викладу основних результатів дослідження в наукових публікаціях

Основні положення та результати дослідження знайшли своє відображення у 9 публікаціях, з них 3 – одноосібні статі у провідних фахових виданнях України, 6 – матеріали конференцій, наукового семінару. Публікації повною мірою представляють отримані дисертантом результати наукового пошуку. Аналіз змісту дисертації та вказаних публікацій порушень академічної доброчесності не виявив.

7. Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Загалом високо оцінюючи наукові здобутки Д. В. Завгороднього, водночас вважаю за необхідне висловити такі зауваження й побажання:

1. Очевидно, що майбутні педагоги мають не тільки оволодіти інфомедійною грамотністю, яка сьогодні є важливим показником професійної придатності освітян, але й вміти в майбутньому формувати зазначену грамотність у здобувачів освіти. Це питання необхідно було розкрити в дисертації більш докладно.

2. Сьогодні учасники освітнього процесу активно використовують у своїй роботі штучний інтелект. Вважаю, що слід було б визначити можливості його застосування для формування інфомедійної грамотності магістрантів-педагогів та використати виявлені можливості на практиці.

3. У дисертаційній роботі доцільно було б конкретизувати, які основні труднощі виникали в процесі проведення експерименту та які шляхи використовував здобувач для їх подолання.

4. Дисертація значно б виграла, якщо б в додатках представили б фрагменти занять, зразки видів навчальної діяльності здобувачів, спрямовані на формування в них інфомедійної грамотності.

Зазначені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження.

8. Загальний висновок

Опонована дисертація на тему «Формування інфомедійної грамотності магістрантів педагогічних спеціальностей в умовах дистанційної освіти» є завершеним самостійним науковим дослідженням з актуальної педагогічної проблеми, результати якого мають наукову новизну та практичну значущість.

Наукова праця відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 341 від 21.03.2022 р., № 502 від 19.05.2023 р. та № 507 від 03.05.2024 р.) та Наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019 р.), а її автор – Завгородній Дмитро Володимирович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Офіційний опонент –

доктор педагогічних наук, професор,
проректор з науково-педагогічної
та міжнародної діяльності
КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ
«ХАРКІВСЬКА ГУМАНІТАРНО-
ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ»
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

Алла ХАРКІВСЬКА

Підпис Алла Харківська
Засвідчую Світлана Козуб
Начальник відділу кадрів
« 01 » червня 2026 рік

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 09:50:39 01.06.2026

Назва файлу з підписом: ВІДГУК _ Харківська А.А._.pdf.asice
Розмір файлу з підписом: 5.6 МБ

Перевірені файли:
Назва файлу без підпису: ВІДГУК _ Харківська А.А._.pdf
Розмір файлу без підпису: 6.0 МБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: ХАРКІВСЬКА АЛЛА АНАТОЛІЇВНА
П.І.Б.: ХАРКІВСЬКА АЛЛА АНАТОЛІЇВНА
Країна: Україна
РНОКПП: 2237501363
Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА
Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 09:50:34
01.06.2026
Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"
Серійний номер: 5E984D526F82F38F040000009F50370128570507
Алгоритм підпису: ДСТУ 4145
Тип підпису: Удосконалений
Тип контейнера: Підпис та дані в архіві (розширений) (ASiC-E)
Формат підпису: З повними даними для перевірки (XAdES-B-LT)
Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2026.04.06 13:00